

14 Μαρτίου 2021

Να αξιοποιήσουμε το “καλό” που θα μας αφήσει το “κακό” της πανδημίας»

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

«Ορθή η καθιέρωση βαθμολογικής βάσης εισόδου στα πανεπιστήμια», επισημαίνει στα «ΝΕΑ» ο καθηγητής Γλωσσολογίας και πρώην υπουργός Παιδείας. Ποια μέτρα προτείνει για να επέλθει η ευταξία στα ΑΕΙ και τι λέει για τους αιώνιους φοιτητές.

Μετά την οικονομία, η παιδεία αποδείχθηκε ο μεγάλος «ασθενής» που υπέφερε (και υποφέρει) βαριά από τις συνεχόμενες ανατροπές που έφερε σε ολόκληρο τον πλανήτη η επιδημία του κορωνοϊού. Σε μια συζήτηση που είχαμε πρόσφατα με τον καθηγητή Γλωσσολογίας, πρώην πρότανη του Πανεπιστημίου Αθηνών και πρώην υπουργό Παιδείας Γιώργο Μπαμπινιώτη αναζητήσαμε την κατάλληλη λέξη για να δώσουμε το γλωσσικό «στίγμα» της χρονιάς που πέρασε πλήττοντας τα εκπαιδευτικά συστήματα ακόμη και των πιο ανεπτυγμένων χωρών. Ήταν σωστές οι πολιτικές που ακολουθήσαμε; Ήταν σωστές των άλλων; Και πού έχει φτάσει το «ακορντεόν» τού άνοιξε - κλείσε τούς εκατοντάδες χιλιάδες μαθητές και εκπαιδευτικούς;

Όλα αυτά σε περίοδο κατά την οποία η παιδεία έρχεται και πάλι σε «πρώτο πλάνο» με έναν νέο νόμο για τη βάση εισαγωγής στα ανώτατα ιδρύματα της χώρας αλλά και τη φύλαξή τους. Για αυτά και για άλλα, ο κ. Μπαμπινιώτης απαντάει στις ερωτήσεις των «ΝΕΩΝ». Και ιδού τι λέει:

Λοιπόν, και ξανά, περί γλώσσας: ποια λέξη θα χρησιμοποιούσατε για να περιγράψετε τον τελευταίο χρόνο;

Μεταλλαγές! Ένα κύμα διδακτικών αλλαγών (τηλεκπαίδευσης - διά ζώσης), ψυχολογικών μεταπτώσεων (τής ψυχικής διάθεσης διδασκομένων και διδασκόντων) και κορωνοϊκών μεταλλάξεων (τού ιού και τής νόσου).

Ήταν τελικά αυτή η χρονιά εκπαιδευτικά χαμένη;

Τίποτε δεν πάει χαμένο στην εκπαίδευση με όποιον τρόπο και συνθήκες κι αν γίνεται. Η παιδεία είναι κατ' εξοχήν «πνεύμα» που πνέει και διαποτίζει τις νεανικές ψυχές χωρίς καν συχνά να το καταλαβαίνουν. Πάνω σ' αυτό και απ' αυτό το πνεύμα, όπου και όπως μεταδόθηκε τον καιρό τής πανδημίας, πρέπει να ξεκινήσουμε και να οικοδομήσουμε σταθερά και με πρόγραμμα ό,τι μάς έλειψε • «με λογισμό και όνειρο», που θα 'λεγε ο Σολωμός μια και γιορτάζουμε μαζί την Παλιγγενεσία τού 1821, που έδειξε ότι σε πολύ πιο δύσκολους καιρούς και καταστάσεις μπορέσαμε και σηκώσαμε κεφάλι και προχωρήσαμε. Αυτό πρέπει να γίνει και τώρα.

Μιλώντας περί ανοικοδόμησης όμως, μήπως το εκπαιδευτικό μας σύστημα παραμένει στοχοπροσηλωμένο στην από έδρας διδασκαλία μέσα στην τάξη; Είναι αυτή η σωστή μαθησιακή μέθοδος για να προσεγγίσουμε τους νέους και τις νέες, που σήμερα έχουν πρόσβαση σε πολύ μεγαλύτερο όγκο πληροφοριών από ποτέ;

Οι μέθοδοι διδασκαλίας στην εκπαίδευση πρέπει να αλλάξουν άρδην, αξιοποιώντας και το «καλό» που θα μάς αφήσει «το κακό τής πανδημίας», την κλιμακούμενη εξοικείωση των περισσότερων εκπαιδευτικών μας με την τεχνολογία. Μια εκ βάθρων αλλαγή με διαφορετικούς ρόλους δασκάλων και μαθητών, αφού προηγηθεί μια γενναία επανακατάρτιση των εκπαιδευτικών μας, μπορεί να αλλάξει το όλο κλίμα στο σχολείο: να κινητοποιήσει την αυτενέργεια των μαθητών, να αξιοποιήσει την εύκολη πρόσβαση στις πηγές των πληροφοριών, να εκμαιεύσει την δημιουργικότητα των μαθητών, με τελικό στόχο να αγαπήσουν οι μαθητές την γνώση και να ενστερνισθούν την συμμετοχή στην αναζήτησή της. Μιας γνώσης, όμως, συνυφασμένης με αρχές και αξίες, ώστε να δίνει «νόημα ζωής».

Και όλα αυτά τελικά καταλήγουν στα ΑΕΙ. Ψηφίστηκαν τις προηγούμενες ημέρες πλήθος αλλαγών και προηγήθηκαν πολιτικοί και ακαδημαϊκοί διαξιφισμοί σε υψηλούς τόνους...

Το νομοσχέδιο για την ανώτατη εκπαίδευση έχει γεννήσει μεγάλη διχογνωμία, μολονότι διαβάζουμε δημοσκοπήσεις που δείχνουν ότι οι πολίτες επικροτούν στην

πλειονότητά τους τις προτεινόμενες αλλαγές. Με την μακρά πανεπιστημιακή μου πείρα τόσο ως καθηγητής όσο και ως πρύτανης τού Πανεπιστημίου Αθηνών (2000-2006) νομιμοποιούμαι, ελπίζω, να διατυπώσω δημόσια την γνώμη μου για μερικές από τις κύριες ρυθμίσεις τού νομοσχεδίου. Δηλώνω, πάντως, εξ αρχής ως Έλληνας πολίτης ότι κατά την εκτίμησή μου τόσο ο κ. Χρυσοχοΐδης έχει λύσει προβλήματα που δεν άγγιξαν οι προκάτοχοί του, όσο και η κ. Κεραμέως τόλμησε και τολμά να αντιμετωπίσει προβλήματα που άγγιξαν και... παρα-άγγιξαν οι προκάτοχοί της. Και οι δύο κινούνται, βεβαίως, στο πλαίσιο μιας κυβερνητικής πολιτικής την οποία ενέκρινε μεγάλο μέρος τού ελληνικού λαού εκλέγοντας το κόμμα τού νυν Πρωθυπουργού.

Το προτεινόμενο σχέδιο νόμου, αποτέλεσμα τόλμης και μελέτης των θεμάτων από την υπουργό Παιδείας και τους συνεργάτες της (προσωπικά δεν τους γνωρίζω), έχει θετικές πλευρές και λύνει χρονίζοντα προβλήματα, για τα οποία μάλιστα έχουν διατυπωθεί συναφείς προτάσεις και στο παρελθόν, μέρος των οποίων αξιοποιείται στο νομοσχέδιο.

Για την βαθμολογική βάση όπως αυτή θα διαμορφώνεται πλέον για την είσοδο στα ΑΕΙ;

Ορθή η καθιέρωση βαθμολογικής βάσης εισόδου στα πανεπιστήμια. Η κωμικοτραγική κατάσταση που γεννάται από υπερβολικά χαμηλές βαθμολογίες εισαγωγής στα πανεπιστήμια μόνο ως «τιμωρία» των (άτακτων;) πανεπιστημίων μπορεί να θεωρηθεί, καταλήγοντας εμμέσως στην υποβάθμιση τού επιπέδου σπουδών τους αλλά και σε αναπότρεπτη μακρά δοκιμασία των ταλαίπωρων υποψηφίων που εισάγονται με τέτοια βαθμολογία.

Και ότι τα πανεπιστήμια πρέπει να έχουν λόγο στην επιλογή των φοιτητών τους, τουλάχιστον ορίζοντας κάποια όρια βαθμολογίας σε καίρια αντικείμενα, είναι μια πρόβλεψη που με μεγάλη καθυστέρηση υιοθετεί το υπουργείο Παιδείας, αίροντας την απαράδεκτη κατάσταση ότι τα πανεπιστήμιά μας να είναι τα μόνα στον κόσμο που δεν έχουν κανέναν λόγο στην επιλογή των φοιτητών τους.

Για τον περιορισμό επιλογών στα μηχανογραφικά δελτία από την επόμενη χρονιά;

Ορθός, έστω κι αν «περισσέψουν» στα πανεπιστήμια κάποιες αζήτητες, στην πραγματικότητα, θέσεις. Ο αμέτρητος αριθμός δυνατών επιλογών στο

μηχανογραφικό είναι γνωστό πού καταλήγει: να βρίσκεται ο φοιτητής που δεν μπόρεσε να εισαχθεί στο Τμήμα ή στην Σχολή που τον ενδιαφέρει, όχι σε κάποιο παρεμφερές Τμήμα (αυτό επιτρέπεται από τις επιλογές)• να βρίσκεται... «αλλού γι' αλλού». Με μια εικονική επιτυχία πως δήθεν εισήχθη στο πανεπιστήμιο (σε κλάδο και επιστήμη που δεν τον ενδιαφέρει και δεν θα φοιτήσει), ενώ δίνει έρεισμα να υποστηρίζεται («πολιτικοκοινωνικά») ότι παρέχει το εκάστοτε υπουργείο Παιδείας την δυνατότητα μεγάλου -τελευταία τεράστιου- αριθμού εισαγωγής φοιτητών στα πανεπιστήμια.

Όλα αυτά όμως συνδέονται και με τις μετεγγραφές των φοιτητών που επιβαρύνει επί σειρά ετών την λειτουργία των κεντρικών ανώτατων ιδρυμάτων της χώρας...

Αν μιλάμε για πραγματικά, προκλητικά θα λέγαμε, μεγάλο αριθμό, αυτός είναι ο επιτρεπόμενος αριθμός μετακίνησης φοιτητών σε μεγάλα και απαιτητικά τμήματα διά τής οδού τής μετεγγραφής. Έτσι ένας φοιτητής που εισήχθη σ' ένα περιορισμένων βαθμολογικών απαιτήσεων Τμήμα ενός Πανεπιστημίου μπορεί να βρεθεί σ' ένα υψηλών απαιτήσεων Τμήμα κεντρικού πανεπιστημίου, από το οποίο έχει αποκλεισθεί πλήθος υποψηφίων με ασύγκριτα μεγαλύτερη βαθμολογία στις πανελλαδικές εξετάσεις. Πρόκειται για αδικία, ενδεδυμένη με τον μανδύα τής «κοινωνικής μέριμνας».

Και οι «αιώνιοι φοιτητές»;

Ένας «μεταφυσικός» χαρακτηρισμός υπερβολής για έναν (όχι αμελητέο) αριθμό φοιτητών οι οποίοι φέρουν μεν την ιδιότητα τού φοιτητή αλλά δεν επιβαρύνουν τα πανεπιστήμια, διότι... δεν φοιτούν καταλαμβάνοντας θέσεις άλλων φοιτητών ούτε απολαύουν των προνομίων των κανονικών φοιτητών (δωρεάν σίτησης ή στέγης ή δελτίων δωρεάν χρήσης των μέσων μεταφοράς). Τέτοιοι φοιτητές είναι συνήθως εργαζόμενοι στο Δημόσιο ή στον ιδιωτικό τομέα οι οποίοι επιδιώκουν την απόκτηση ενός πτυχίου (συνήθως θεωρητικών Σχολών) για βελτίωση τής επαγγελματικής θέσης τους -σπανιότερα από επιστημονικές ανησυχίες. Ακούγεται, βεβαίως, σωστός ως ευρύτερα ισχύουσα «κανονικότητα» ο περιορισμός των ετών φοίτησης και κατοχής τής ιδιότητας τού φοιτητή, αλλά πρέπει να ληφθεί μέριμνα και για όσους μπορούν ή επιλέγουν να αποκτήσουν ένα πανεπιστημιακό πτυχίο σε μεγαλύτερη χρονική διάρκεια. Περισσότερο ο περιορισμός των ετών φοίτησης συνδέεται λειτουργικά με το επόμενο θέμα, τής ισχύος προαπαιτούμενων μαθημάτων ή κύκλων φοίτησης.

Όλοι οι πανεπιστημιακοί συμφωνούν ότι για τους περισσότερους επιστημονικούς κλάδους ισχύει μια χρονική ιεράρχηση και κλιμάκωση των αντικειμένων που συνιστούν την επιστημονική γνώση. Είναι απαραίτητη λ.χ. και προαπαιτείται η γνώση κάποιων βασικών εισαγωγικών αντικειμένων προκειμένου να διδαχθούν ειδικότερα αντικείμενα τής επιστήμης που προϋποθέτουν ή στηρίζονται σε αυτή την γνώση.

Το αρνητικό αυτό φαινόμενο (που δεν θίγεται στο Νομοσχέδιο) έχει δύο τρόπους αντιμετώπισης: Έναν ηπιότερο: να απαγορευθεί η εισαγωγικού κυρίως ή γενικού χαρακτήρα μεταφορά μαθημάτων (συχνά μέχρι το πτυχίο!) κι έναν αυστηρότερο: να ισχύσουν δύο «κύκλοι σπουδών» (είχε προταθεί επί υπουργίας Γ. Σουφλιά), ένας προκαταρκτικός κι ένας προχωρημένος. Η μετάβαση στον προχωρημένο (Β' Κύκλο) δεν θα είναι δυνατή, αν ο φοιτητής δεν τελειώσει με τα μαθήματα τού προκαταρκτικού (Α' Κύκλου).

Αστυνομία στα πανεπιστήμια;

Για το ακανθώδες θέμα τής αστυνομικής φύλαξης στα πανεπιστήμια που τόσες αντιγνώμεις έχει ευλόγως προκαλέσει, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, ευαισθησία και κατανόηση. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι κύρια ιδιότητα και οιονεί «ταυτότητα» τού πανεπιστημιακού είναι ότι είναι επιστήμονας-ερευνητής, αλλά πάνω απ' όλα δάσκαλος που διδάσκει φοιτητές. Υπάρχει, εξ ορισμού, μια λεπτή πνευματική σχέση διδασκόντων και διδασκομένων που ξεπερνά μια απλή επαγγελματική σχέση. Αυτό γεννά, όπως είναι αναμενόμενο, μια ειλικρινή έντονη ευαισθησία των πανεπιστημιακών απέναντι στο θέμα τής παρουσίας αστυνομίας στα πανεπιστήμια (έστω και με ειδική περιβολή και εξάρτυση, αλλά σε άμεση σύνδεση με το αστυνομικό σώμα και το αντίστοιχο υπουργείο). Κι από την άλλη, είναι προσβλητικό για την αλήθεια τής κατάστασης και για την κοινή γνώμη να μην αναγνωρίσουμε οι πανεπιστημιακοί ότι υπάρχει οξύ πρόβλημα ευταξίας στους πανεπιστημιακούς χώρους που πρέπει να αντιμετωπισθεί δραστικά από τους έχοντες την διοικητική ευθύνη των πανεπιστημίων, τις πρυτανικές αρχές.

Δύο είναι αυτοί οι τρόποι συνδυαστικά:

1) Σώμα φύλαξης και ελέγχου κάθε εξωτερικής εισόδου στους πανεπιστημιακούς χώρους (όχι μόνο στο κεντρικό κτήριο) με αυστηρό έλεγχο πανεπιστημιακών ταυτοτήτων (όχι απλών καρτών εισόδου που μπορούν «να αλλάξουν χέρια»). Με τον τρόπο αυτόν ελέγχεται άμεσα και αποτελεσματικά και προλαμβάνεται (σε άμεση συνεργασία και με τις αστυνομικές αρχές, αν χρειασθεί) κάθε απόπειρα

εισόδου εξωπανεπιστημιακών ατόμων, αυτών δηλαδή που προκαλούν και τις ακραίες καταστάσεις στα πανεπιστήμια. Το ίδιο σώμα, κατάλληλα εκπαιδευμένο, θα καλείται από τις πρυτανικές αρχές να αντιμετωπίσει, συνεργαζόμενο με τις αστυνομικές αρχές αν χρειασθεί, και ακραία ενδοπανεπιστημιακά γεγονότα.

2) Οι πανεπιστημιακές αρχές πρέπει πλέον να αναλάβουν τις δικές τους ευθύνες, μη διστάζοντας να παραπέμπουν στο πειθαρχικό (στο οποίο παραπέμπονται και παρανομούντες καθηγητές) φοιτητές οι οποίοι αποδεδειγμένα θα προέβαιναν σε ακραίες αντιακαδημαϊκές ενέργειες (ξυλοδαρμούς φοιτητών ή καθηγητών, καταστροφές ή κλοπές τής περιουσίας τού πανεπιστημίου, καταλήψεις της πρυτανείας που παραλύουν την λειτουργία του πανεπιστημίου, ακραίες μορφές συμπεριφοράς όπως αυτή προς τον Πρύτανη τού Οικονομικού Πανεπιστημίου κ.ά.), μολονότι -σπεύδω να πω- τέτοιες έκνομες ενέργειες διαπράττονται, κατά κανόνα, από εξωπανεπιστημιακά άτομα. Με τον τρόπο αυτόν ελέγχεται αποτελεσματικά και προλαβαίνονται ακραίες μορφές συμπεριφοράς ελάχιστων φοιτητών που μέχρι τώρα δρουν με την βεβαιότητα και το θράσος τής ατιμωρησίας. Μιλώ -επαναλαμβάνω- για «ακραίες» μορφές συμπεριφοράς που δεν έχουν καμία σχέση με την πλειονότητα των φοιτητών ούτε καν με υπεύθυνους πολιτικοποιημένους ή και κομματικοποιημένους ακόμη φοιτητές οι οποίοι εκφράζουν δημόσια τις ιδέες και τις διεκδικήσεις τους οργανωμένα και με δημοκρατικό τρόπο χωρίς να θίγουν την ακαδημαϊκή λειτουργία.

Περί λεκτικών διαξιφισμών! Τι σκέφτεστε για όσα λέγονται το τελευταίο χρονικό διάστημα και εμπλέκουν το όνομά σας;

Δεν προτίθεμαι να επανέλθω στο θέμα που προκάλεσε πρόσφατα την δημόσια παρέμβασή μου για την κωμική κατάσταση μιας αγγλοελληνικής γλωσσικής επικοινωνίας που δεν θα την περίμενε κανείς από την επίσημη δημόσια Διοίκηση. Αν οι αρμόδιες υπηρεσίες των υπουργείων μιλούσαν για τα θέματά τους Ελληνικά στους Έλληνες, αποδίδοντας με δικής τους επιλογής ελληνική γλωσσική διατύπωση στις έννοιες, τους όρους και τα μέτρα που χρειάζονται, τότε θα ακολουθούσαν αυτόματα και από τα ΜΜΕ και θα απεφεύγετο η σωρευτική γλωσσική «παρ-ενόχληση» τής ακοής και τού γλωσσικού μας αισθήματος. Γι' αυτό μιλάμε και όχι για την ολική αποφυγή χρήσης ξένων λέξεων ή εκδίωξης παλαιών. Μακροπρόθεσμα πιο επικίνδυνο είναι το θέμα τού πλήθους των ξενόγλωσσων επιγραφών και ονομασιών εμπορικών ειδών και εκπομπών που προϋποθέτει μια νοοτροπία κι ένα μήνυμα πως αν μιλάς στον Έλληνα Αγγλικά έχεις μεγαλύτερη επικοινωνιακή, εμπορική και κοινωνική απήχηση!

Μια συμβουλή που θα δίνετε στους πολιτικούς;

Να ακολουθήσουμε την συμβουλή τού σοφού Αδαμάντιου Κοραή: «Τρόπον μεταβολῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται τὴν σήμερον, οὐτ' ἐστοχάσθην ποτέ, οὔτε στοχάζομαι δυνατὸν ἄλλον παρὰ τὴν παιδείαν».

Πηγή: tanea.gr